

GÖÇ VE GÜVENLİK: SURIYELİ GÖÇÜ KAPSAMINDA İSTANBUL ÖRNEĞİ*

MIGRATION AND SECURITY: THE CASE OF ISTANBUL WITHIN THE CONTEXT OF SYRIAN MIGRATION

Mustafa ÖZBAY**
Ragıp Kutay KARACA***

Öz

Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamında ön plâna çıkan kavramlardan birisi de göçlerdir. Suriye'deki iç çatışmalar da kitlesel göçlere yol açmak suretiyle Türkiye gibi komşu ülkelerde çeşitli alanlarda etkileşimler yaratmıştır. Söz konusu etkileşimlerin içeriğini ve güvenlik boyutunu sebepleriyle birlikte tespit etmek amacıyla İstanbul'da saha araştırması yapılmıştır.

Araştırmada objektif sonuçlar elde etmek amacıyla 720 Türk vatandaşı katılımcıdan elde edilen sayısal verilere dayalı olarak gerçekleştirilen nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, Suriye'den gerçekleşen göçler sonrasında, Türkçe dili ve ulusal kimlik gibi değer ve kimlikleri içeren toplumsal alanda endişe oluştuğunu göstermektedir. Güvenlik endişesine sebep olan unsurlar olarak, Suriyelilerin sayısı, kültürel farklılıkları, ülkelere geri dönmeyecek olmaları ve Türkiye'ye uyum sağlamamış olmaları belirtilmiştir. Bu kapsamda Türkçe dili ile ulusal kimliğin korunması hakkında açık bir şekilde olumsuz algının bulunduğu

* Bu çalışma, Mustafa Özbay tarafından Prof. Dr. Ragıp Kutay Karaca danışmanlığında hazırlanan “ Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yarattığı Güvenlik Algısı ile Türk Vatandaşlarının Bireysel Özelliklerinin İlişkisi: İstanbul Örneği” isimli doktora tezi çalışmasından üretilmiştir. Bu makalenin saha çalışması, Milli Savunma Bakanlığı Milli Savunma Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulunun 28.09.2022 tarih ve E-35592990-050.01.04-1644039 sıra sayılı Etik Kurul İzni ile onaylanmıştır.

** Milli Savunma Üniversitesi, Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Ana Bilim Dalı, mozbay161@gmail.com, ORCID:0000-0001-5018-0124

*** Beykoz Üniversitesi Öğretim Üyesi, kutaykaraca@beykoz.edu.tr. ORCID NO:0000-0002-7418-3466

How to cite this article/Atıf için: Özbay, M., & Karaca, R. K. (2025). Göç ve güvenlik: Suriyeli göçü kapsamında İstanbul örneği. *Öneri Dergisi*, 20(64), 703-728. DOI: 10.14783/maruoneri.1677139

görülmüştür. Araştırma sonunda elde edilen bulguların göç yönetimi ve politikalarında göz önüne alınması ile hem yerleşiklerdeki kabul duygusu geliştirilebilecek hem de göçlerin sürdürülebilirliği sağlanabilecektir.

Bu kapsamda kanıta dayalı politikaların hayati önem taşıdığı göç yönetiminde, tersine göçün ve uyum çalışmalarının ön plâna çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda göçün asli unsurları olan göçmenlere ve yerleşiklere önemli görevler düşmektedir. Bu itibarla göçü temel alan çalışmaların ulusal ve uluslararası nitelik taşıdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik ortamı, Göç, Suriye, Kimlik, Toplumsal Güvenlik

Abstract

One of the concepts that came to the fore in the security environment after the Cold War is migration . The internal conflicts in Syria have also led to mass migration, creating interactions in various areas in neighboring countries such as Turkey. A field study was conducted in Istanbul to determine the content and security dimensions of these interactions along with their reasons.

In order to obtain objective results in the research a quantitative research method was used based on numerical data obtained from 720 Turkish citizen participants . The research findings show that after the migrations from Syria, there was concern in the social area that included values and identities such as the Turkish language and national identity. The factors that caused security concerns were the number of Syrians, their cultural differences, their not returning to their country and their failure to adapt to Turkey. In this context, it was seen that there was a clearly negative perception about the protection of the Turkish language and national identity. By considering the findings obtained at the end of the research in migration management and policies, both the sense of acceptance among the residents can be improved and the sustainability of migrations can be ensured.

In this context, it is seen that in migration management, where evidence-based policies are of vital importance, reverse migration and adaptation studies have come to the fore. In this direction, important duties fall on immigrants and settlers, who are the primary elements of migration. In this respect, it is seen that studies based on migration have national and international characteristics.

Keywords :Security environment, Migration, Syria, Identity, Social Security

Giriş

Uluslararası ilişkilerdeki köklü değişimler genellikle teorik açıklamalarda önemli değişimlere neden olur (Aydın, 2004, s. 34). Çünkü teorik düzlemdeki alan çalışmaları, fiili gelişmeleri sebepleri ve sonuçlarıyla birlikte güncel olarak değerlendirmektedir. Soğuk Savaş'ın bitişi de uluslararası ilişkilerde küresel ölçekte etkiler doğurmuş ve güvenlik ortamı, küreselleşmenin de etkisiyle karmaşık bir görünüm almıştır. Özellikle güvenlik analiz düzeyindeki, referans nesnesindeki ve tehditlerdeki değişim ve çeşitlenmeler aynı zamanda güvenliğin kavramsal genişlemesine yol açmıştır. Analiz düzeyinin devletten topluma ve insana doğru genişlemesi ile devlet ve askeri güvenlik dışında farklı sektörler de güvenlik hassasiyeti kazanmıştır. Dolayısıyla güvenlik kavramı hem referans nesnesi (tehdide maruz kalan öge) bakımından hem de korunması gereken değerler ve bunlara yönelen tehditler bakımından genişlemekte, böylece evrilmektedir (Telatar, 2019, s. 7). Bu kapsamda, çok boyutlu bir araştırma alanına dönüşen güvenlik kavramının açıklanmasında; askeri unsurların

yanına iktisadi, politik, toplumsal, psikolojik boyutlar dâhil olmuş ve çalışmalar gün geçtikçe artıp derinleşmiştir (Şahin, 2017, s. 67).

Bu genişleme ve çeşitlenmeler küreselleşmenin temel niteliği olan ulus aşan yapı içinde güvenlik ortamının karmaşıklaşmasına ve uluslararası iş birliğine olan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Bu değişimler Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamının analiz edilmesini zorlaştırmıştır. Çünkü Soğuk Savaş döneminde kavramın kapsamı devlet odaklı olarak kabul edilmiş, analiz düzeyi ve referans değerleriyle açık ve belirgin olarak ele alınmış ve tehditler de bu yaklaşım içinde öngörülebilir ve sınırlı bir şekilde kabul edilmiştir. Ancak sınırlı ve dar bir şekilde tanımlamaya müsait olmayan güvenlik kavramı Soğuk Savaşın bitiş sürecinde eleştirel güvenlik çalışmalarında genişletilmiş bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, Soğuk Savaş sonrası dönemde sadece güvenliğin referans nesnesi değil, aynı zamanda tehdit tanımlamalarında da “genişleme” yönünde bir dönüşüm yaşanmıştır (Gök, 2016, s. 71). Güvenliğin genişletilmiş olarak çalışılması, özellikle Kopenhag Okulu gibi eleştirel yaklaşımlar tarafından ifade edilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında tehdit türleri, Buzan tarafından siyasi, ekonomik, toplumsal, ekolojik ve askeri sektörlerde tasnif edilmiştir (Buzan, 2015, ss. 107-119). Yeni tip tehditlerin sayısı ve çeşitleri askeri alan dışından olmak üzere artmış, askeri nitelikli tehditlere göre çok daha farklı karakter taşıdıkları görülmeye başlamıştır. İklim değişimi, kuraklık, salgın hastalıklar, uluslararası terör, çevre kirliliği ve göçler farklı alanlarda etkiler yaratan yeni tehditlerin başında gelmektedir. Bu tehditler, klasik tehditlerden farklı olarak etki sınırları belirsiz, hareket kabiliyeti daha fazla, hızla genişleyebilen ve toplum, ekonomi, çevre gibi farklı alanlarda etkiler yaratabilen özelliklere sahiptir. Buna karşın söz konusu tehditlerle mücadele disiplini ve kabiliyetine yönelik uluslararası iş birliği yeterince gelişmemiş durumdadır.

Yeni tehditlerden birisi olan göçler toplumsal güvenliğe tehdit olarak görülen en yaygın konulardan birisi olarak görülmektedir (Wæver, 2008, s. 158). Özellikle toplumsal kimlik ve değerler için etkileşim ve tehdit oluşturan göçler başta silahlı çatışmalar ve yoksulluk olmak üzere pek çok nedenle oluşabilmektedir. Örneğin 2011 yılında Suriye’den başlayan kitlesel göçlere silahlı çatışmalar neden olmuş, bu kitlesel göçler de sonuçları itibarıyla pek çok ülkede güvenlik etkileşimine dönüşmüştür. Bu itibarla göçler güvenlik ortamında diğer tehditlerden farklı olarak hem sonuç hem neden görünümü taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle, özellikle kitlesel dış göçler nedenleri itibarıyla göçmenler için, sonuçları itibarıyla da hedef ülke insanları için güvenlik etkileşimi ifade etmektedir. Bu güvenlik uyumsuzluğu göçlerin karmaşıklaşmış yapısını, göç yönetiminin önemini ve göçlerin her yönüyle anlaşılması gerektiğini göstermektedir. Sorun, devletler içindeki siyasi baskıları ve kural koyucuların devlet egemenliği ve toprak sınırlarının kutsallığı ile sosyal harcama hedefleriyle ilgili çıkarlarını ve algılarını yansıtmaktadır (Wheeler & Feldman, 2011, s. 24). Dolayısıyla nüfus yer değiştirmelerinin yıkıcı doğası göz önüne alındığında, mülteci akınının belirli bir ülkeye etkisini değerlendirmek, mültecileri kabul eden ülkenin ekonomik, demografik ve sosyal açıdan karşılaşılabileceği olumlu veya olumsuz değişiklikleri anlamak bakımından zorunludur (Fakih & May, 2012, s. 2).

Bu kapsamda Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşen göçlerin Türk vatandaşlarında güvenlik algısı oluşturduğu varsayılmış olup, bu güvenlik algısının sektörel ve nedensel analizi için İstanbul’da saha

araştırması yapılmıştır. Çünkü Anadolu'nun yakın tarihi boyunca meydana gelen göç hareketleriyle Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmaları arasında, hem nitelik hem nicelik hem de doğurduğu sonuçlar açısından kritik öneme haiz farklılıklar bulunmaktadır (Dilek, 2018, s. 15). Diğer taraftan Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göçler, göç güvenlik bağlantısının anlaşılması ve göçlerin toplumsal kimlik ve değerler için oluşturduğu etkileşim sebeplerinin analiz edilmesi amacıyla yapılacak saha araştırması için mükemmel bir fırsat oluşturmıştır. Bu doğrultuda İstanbul'da yapılan saha araştırmasını içeren çalışmada aşağıdaki konulara odaklanılmıştır.

- Suriye'den gerçekleşen göçlerin Türk vatandaşlarında güvenlik etkileşimi/algısı oluşturduğu alanların belirlenmesi,
- Suriye'den gerçekleşen göçlerin Türk vatandaşlarında güvenlik etkileşimine/algısına yol açmasının sebeplerinin tespit edilmesi,
- Suriye'den gerçekleşen göçler sonrasında Türk vatandaşlarında, toplum, güvenlik, ekonomi ve siyaset alanlarında oluşan güvenlik etkileşimi/algısının detaylarının tespit edilmesi,

Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde göçlerin güvenlik ortamındaki yeri ortaya konulmuş, ikinci bölümünde İstanbul'da yapılan saha araştırmasında elde edilen bulgular ile Türk vatandaşlarında oluşan güvenlik algısının sektörel ve nedensel analizi yapılmıştır. Çalışmada Suriye'den Türkiye'ye göç edenler "Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler" (GKAS) (GİB, 2024a) olarak belirtilmiştir.

1. Göçlerin Güvenlik Ortamındaki Yeri

Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamında dikkat çekici farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların başında salgın hastalıklar ve göçler gibi yeni tehditlerin pek çoğunun ulus aşan yapıda olmaları gelmektedir. Bu yeni durumda devlete ve halkına yönelik en büyük tehditler düşman ordularından veya karşı jeopolitik bloklardan değil, kaçakçılık, uyuşturucu ve terörizm gibi akışkan tehditlerden, dağınık ağlardan ve mobil tehlikelerden kaynaklanmaktadır (Walters, 2010, s. 218). Dolayısıyla yeni tip tehditlerin nedenleri ve sonuçlarının etki sınırları belirsiz olup bu tehditlerle mücadele kabiliyetinin özellikle uluslararası düzeyde yeterli boyutta olmadığı değerlendirilmektedir. Çünkü Soğuk Savaşın sonu, egemen devletlerden değil, suç, uyuşturucu, göç gibi konuları içeren devlet dışı aktörlerden kaynaklanan dağınık ve kavranması zor güvenlik tehditlerine odaklanmak için politik alan açmıştır (Faist, 2004, s. 1).

Soğuk Savaş sonrasında ön plana çıkan tehditlerden birisi olan göçlerin temelinde pek çok neden bulunmaktadır. Savaşlar, siyasi nedenli göçlerin en temel sebebidir (Özdal, 2018, s. 33). Göçler ayrıca kuraklık, doğal afetler ve silahlı çatışmalar gibi pek çok sebeple gerçekleşmektedir. Silahlı çatışmalar insanların yaşamlarını etkileyen birçok farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bunlardan ilk akla gelen, çatışma bölgelerinden kaçma, yani zorunlu göçtür (Özçelik, 2019, s. 253). Böylesi nedenlerle gerçekleşen göçler ilk etapta ülke içinde veya dışında can güvenliğinin sağlanabileceği en

yakın bölgelere gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, dünyadaki mültecilerin çoğu, kendi ülkelerinde veya komşu ülkelerde bulunmaktadır (Wæver, 2008, ss. 151-178). Bunun en son örnekleri Suriye ve Ukrayna'dan gerçekleşmiş kitlesel, zorunlu göçlerdir. Bu tip göçler, göçmenlerin elinde olmayan nedenlerle gelişen ve can güvenliklerinin tehlikede olması nedeniyle zorunluluk ve kitlesellik niteliği bulunan ve tabiatıyla ülke sınırlarını aşan yapısı nedeniyle özel önem taşımaktadır. Nedenselliği ve sonuçları bakımından göçün bu çeşidinde göç eden bakımından uyum, hedef ülke vatandaşları bakımından kabul gibi toplumsal ve ekonomik nitelikli çeşitli sorunların en üst düzeyde olduğu görülmektedir.

Göçler ayrıca sonuçları itibarıyla, güvenlik ortamını Soğuk Savaş dönemindeki askeri güvenlik odağında ifade etmenin mümkün olmadığını göstermektedir. Çünkü kitlesel dış göçlerin hedef ülkelerde yarattığı sorunlar öncelikle toplumsal kimlik ve değerler alanında ön plâna çıkmaktadır. Toplumsal güvenlik ise bir kimliğin algılanan bir tehdide karşı savunulmasıdır, ya da daha açık söylemek gerekirse, bir topluluğun kimliğine yönelik algılanan bir tehdide karşı savunulması olarak tanımlanmaktadır (Wæver, 2008, s. 153). Bu kapsamda toplumsal yaşamdaki gelenekler, din, dil, aile yaşamı, nüfus, sanat ve yemek kültürü gibi pek çok kimlik ve ortak değerın korunması zorlaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, herhangi bir topluluk bir gelişmeyi veya potansiyel bir durumu, kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak tanımlarsa toplumsal güvensizlik oluşmuş demektir. Toplumsal güvenlik kavramı ayrıca "kimlik güvenliği" olarak da anlaşılabilmektedir (Wæver, 2008, s. 155). Sonuç itibarıyla uluslararası güvenlik ortamında yerini almış olan göçler, özellikle kitlesel, dış göç şeklinde gerçekleşmeleri halinde diğer tehditlerden farklılaşmaktadır. Çünkü göç eylemi öncesinde göçmenler için, sonrasında ise ev sahibi ülke insanları için güvenlik endişesi ve etkileşimi söz konusu olmaktadır. Tüm bu etkenler dikkate alındığında, göç, Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını, kamu düzeni ve güvenliğini derinden etkilemektedir (GİB, 2024b).

İnsan hayatının tehlikede olması nedeniyle gerçekleşen zorunlu, kitlesel, dış göçlerin en önemli örneklerinden birisini Arap Baharı sürecinde 2011 yılında Suriye'den gerçekleşen göçler oluşturmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine (BMMYK-UNHCR) göre şu anda Suriyeli mültecilerin büyük çoğunluğuna Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak ev sahipliği yapmaktadır (Dorai, 2018, s. 114). Suriye'den kaynaklanan göçlerin en büyük bölümü Türkiye'ye gerçekleşmiştir. Bölge dünyadaki en büyük mülteci nüfuslarından birine ev sahipliği yaparken, ev sahibi ülkelerin çoğu (zaman ve coğrafi kısıtlamalar nedeniyle İsrail ve Türkiye hariç) 1951 Cenevre Sözleşmesini imzalamış değildir (Dorai, 2018, s. 113). Bu nedenle söz konusu ülkelerin bu süreçte yaklaşımları farklılıklar içermektedir.

Türkiye sınırlarına yönelen kitlesel göç nedeniyle açık kapı politikası kapsamında, geçici koruma statüsünü uygulamaya sokmuş, hukuki, idari, sosyal ve ekonomik alanda kolaylıklar sağlamıştır. Ancak göçlerin boyutlarının beklenmeyecek kadar yüksek olması ve uluslararası iş birliğinin yetersiz olması gibi nedenlerle Türk vatandaşlarının göçmenlere karşı duygu ve düşünceleri zamanla değişim göstermeye başlamıştır. Ev sahibi toplum tarafından yeni gelen göçmen topluluklar her ne kadar insani açıdan kabul görse de toplumsal, ekonomik ve kültürel güvenlik boyutları,

yeni gelenlerin kültürel yakınlığı, sayıları ya da hangi nedenlerle geldikleri gibi mikro ve makro düzeyde göstergelere göre değişiklik gösterebilmektedir (Sokullu, 2019, s. 4). Ayrıca göçlerin siyaset, toplum, ekonomi ve güvenlik gibi bazı alanlarda etkilerinin ise zamanla daha görünür hale gelebileceği değerlendirilmektedir. Örneğin, Suriye’den önemli miktarda göç alan ülkelere birisi olan Ürdün’de Suriyeli mültecilerin komşu ülkelerdeki işgücü piyasasına etkisini konu alan bir çalışmada, mültecilere uzun süre ev sahipliği yapan gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, sosyal, politik ve çevresel etkilerle karşı karşıya kaldıkları ifade edilmektedir (Fakih & May, 2012, s. 7). Özellikle kitlesel boyutlarda gerçekleşen nüfus hareketlerinin ilgili ülkelerde zamanla artacak şekilde etkileşimler oluşturması kaçınılmazdır. Çünkü Suriyelilerin çoğunluğunun alt yaş gruplarında olduğu görülmektedir. Türkiye bugün Suriyeli sığınmacılar konusunda sadece buzdağının görünen yüzüyle karşı karşıya bulunmaktadır (Dilek, 2018, s. 35). Özetle; Türk vatandaşlarında GKAS nedeniyle çeşitli alanlarda oluşan algıların değişim içinde olacağı değerlendirilmektedir. Bu nedenle sistematik olarak “sektörler”in (ekonomik, askeri vs.) güvenliğine bakmak ve savunulan öznelerin neler olduğunu, o sektörde esasen hangi aktörün faaliyet gösterdiğini ve aynı derecede önemli olan, bu sektördeki güvenlik ve güvensizlik dinamiklerini anlamak faydalı olacaktır (Wæver, 2008, s. 152). Diğer taraftan Türkiye’ye komşu ülkelerde ve yakın coğrafyasında başta silahlı çatışmalar olmak üzere göç nedenlerinin daima var olacağı görülmektedir. Daha genel anlamda Türkiye önümüzdeki dönemlerde yabancı ve düzensiz göçle yaşama ihtimali yüksek olan bir ülke olarak şekillenmektedir (Kolukırk, 2014, s. 52). Bunun yanı sıra göç süreçlerinde uluslararası kuruluşların ve uluslararası iş birliğinin istenen etkinliği sağlamaktan uzak oldukları gözlenmiştir. Örneğin AB iltica ve göç politikaları gittikçe katılaşmaktadır. Bir anlamda AB küreselleşmiş mülteci ve sığınmacı sorununu dışarıda başka coğrafyalarda çözme çabasıdadır (Kılıç, 2024, s. 98). Zira Avrupa’nın mültecilere karşı uyguladığı iki temel politikasının olduğu söylenebilir. Bunlar, göçü kontrol kaynaklı olarak üretilmiş bulunan, “güvenikleştirme sorunu” ve “dışsallaştırma” sorunudur (Kolukırk, 2014, s. 51). Bir başka örnek olarak, Bulgaristan’da Ulusal Güvenlik Strateji belgesinde Suriye iç savaşı sonrası göçlere de yer verilmiştir. Belgede, göçün uzun vadeli ve gittikçe derinleşen bir problem haline geldiği, yönetilmemesi halinde hem transit (geçiş) hem hedef ülkelerde demokratik toplumlar ve ekonomiler için stratejik tehdit oluşturacağı ifade edilmektedir (Özlem, 2020, s. 568).

Göçlerin güvenlik ortamında yerini alması nedeniyle göçlere maruz kalan ülke insanlarında oluşan güvenlik algısının analiz edilmesi göç politikaları ve uyum çalışmaları için büyük önem taşımaktadır. Çünkü göçler hem insani güvensizliğin bir sonucudur hem de buna yol açabilen bir olgudur (Vietti & Scribner, 2013, s. 22). Bu nedenle, toplumsal güvenliği ele almanın siyasi gündemi hatta diğer sektörlerden daha fazla önleme ve önceden önleme ile kimlik gruplarını yönetme olmalıdır. Böylece panik tepkiler ortaya çıkmayacaktır, çünkü bir defa ortaya çıktılar mı bu güvenlik dinamiklerini yatıştırmak zordur (Wæver, 2008, s. 177). Bunun yanı sıra her göç ve her güvenlik ortamı öznel nitelikler taşımaktadır, bu nitelikler güvenlik algısının gelişmesinde hayati öneme sahiptir. Çünkü göç süreçlerinde yüksek algısal hassasiyet ve güvenikleştirmeye açık, hassas alanlar bulunmaktadır.

Sonuç itibarıyla silahlı çatışmalar nedeniyle Suriye’den gerçekleşen göçler, Türkiye gibi pek çok ülke için güvenlik etkileşimi ve tehdidi oluşturan açık bir örnek olmuştur. Bu kapsamda Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşmiş olan göçler, göçlerin güvenlik ortamındaki yerini gösteren nitelikler taşımaktadır.

2. Suriyeli Göçü Sonrasında Türk Vatandaşlarında Oluşan Güvenlik Algısının Analizi – İstanbul Örneği

Arap Baharı sürecinde Suriye’de başlayan silahlı çatışmalar nedeniyle oluşan kitlesel dış göçlerin en büyük bölümü Türkiye’ye gerçekleşmiştir. Ancak 2011 yılında başlayan göçlerin, sayısal büyüklüğü, kültürel farklılığı, göçmenlerin kalış süresi ve uyum sorunu gibi nedenlerle toplum ve ekonomi gibi çeşitli alanlarda Türk vatandaşlarında güvenlik algısına yol açtığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin göçü sonrasında Türk vatandaşlarında oluşan güvenlik algısının göç güvenlik ilişkisi kapsamında analiz edilmesi amaçlanmıştır. Türk vatandaşlarında oluşan güvenlik algısının sektörel analizi ile güvenlik algısına sebep olan unsurların tespit edilmesinin göç yönetimi ve uyum çalışmalarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Çünkü nüfus hareketleri ile devletlerin güvenliği arasındaki bağlantıyı anlamak küreselleşme ve göç çağında özellikle önemlidir (Choucri, 2002, s. 97). Bu kapsamda, Suriye’den gerçekleşen göçlerin Türk vatandaşlarında oluşturduğu etkileşimin/güvenlik algısının sektörel ve nedensel analizinin yapılması amacıyla saha araştırması yapılmıştır. Saha araştırmasında bulgularının mümkün olduğunca tarafsız ve farklı siyasi görüşlere sahip insanlardan elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda araştırma, siyasi açıdan dengeli bir yapıya sahip olması ve Türkiye genel ortalamasına yakın sayıda Suriyeli bulunması nedeniyle 15 Ocak – 20 Mart 2023 döneminde İstanbul’da yapılmıştır.

Türkiye’de ikamet eden nüfus, 31 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 85 milyon 279 bin 553 kişi olup (TÜİK, 2023a), 2022 yılı itibarıyla kayıt altına alınmış geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı ise toplam 3 milyon 535 bin 898’dir (GİB, 2024a). Türkiye’de bulunan Suriyelilerin toplam nüfusa oranı yaklaşık %4 civarındadır. Saha araştırması yapılan İstanbul’un nüfusu 15 milyon 907 bin 951 kişi (TÜİK, 2023b) olup aynı dönemde İstanbul’da bulunan Suriyeli sayısı ise 543.973’tür (Mülteciler Derneği, 2022). İstanbul’da bulunan Suriyelilerin şehrin nüfusuna oranı yaklaşık % 3,6’dır. Bu kapsamda İstanbul, Suriyeli sayısı bakımından Türkiye ortalamasına en yakın illerden birisidir.

Siyasi bakımdan ise araştırma öncesindeki son yerel seçim sonuçları İstanbul’da dengeli bir siyasi dağılım bulunduğunu göstermektedir. 31 Mart 2019 Mahalli İdareler seçimleri İstanbul’daki siyasi partiler arasında birbirine yakın şekilde sonuçlanmış ve Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından 23 Haziran 2019 tarihinde tekrarlanmasına karar verilmiştir (YSK, 2019). Bu kapsamda araştırmaya etkisi olabilecek, siyasi yapı ve şehirde bulunan Suriyeli sayısı gibi unsurlar bakımından İstanbul’un uygun niteliklere sahip olduğu değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular göç politikaları ile göç yönetimine katkı sağlayabilecek ve göç nedeniyle oluşan güvenlik algısının seyri hakkında muhakeme imkânı verebilecektir.

Saha araştırması nicel araştırmayı ifade eden anket çalışması yöntemiyle elektronik ortam ve yüz yüze olarak yapılmıştır. Katılımcılar 18 yaş üzeri Türk katılımcılardan oluşmuştur. Saha araştırmasının yapıldığı bölgede elde edilen bulguların mümkün olduğunca objektif ve farklı siyasi görüşlere sahip insanlardan elde edilmesine öncelik verilmiştir. Çalışma başlangıcında 150 kişi ile anketin iç tutarlılık ve güvenilirlik testleri yapılmış ve üst düzeyde olduğu tespit edilmiştir. (Cronbach's Alfa katsayı 0,938'dir.) Anket çalışması gerçekleştirilmeden önce İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı yazılı olarak bilgilendirilmiş ve izin alınmıştır. Daha sonra Milli Savunma Üniversitesinden Etik Kurul müsaadesi alınmıştır.

2.1. Katılımcıların Bireysel Özellikleri

Türk vatandaşlarından oluşan araştırma katılımcılarının, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve gelir seviyesi olmak üzere beş farklı bireysel özellik açısından farklı ve dengeli bir yapıda oluşmasına önem verilmiştir.

Tablo 1. Anket Katılımcılarının Bireysel Nitelikleri

		n (%)
Cinsiyet	Kadın	338 (46,9)
	Erkek	382 (53,1)
Yaş	18-24	210 (29,2)
	25-34	109 (15,2)
	35-44	100 (13,9)
	45-54	179 (24,9)
	≥55	120 (16,7)
Medeni durum	Evli	380 (52,9)
	Bekâr	338 (47,1)
Eğitim durumu	İlkokul-Ortaokul	37 (5,1)
	Lise	121 (16,8)
	Üniversite	387 (53,8)
	Lisansüstü	175 (24,3)
Gelir durumu	0-5.999 TL	84 (11,7)
	6.000-9.999 TL	116 (16,1)
	10.000-14.999 TL	118 (16,4)
	15.000-19.999 TL	130 (18,1)
	≥20.000 TL	271 (37,7)

Tablo 1 incelendiğinde, öncelikle cinsiyet dağılımında kadınların (n=338, %46,9) ve erkeklerin (n=382, %53,1) birbirine yakın oranlarda temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, cinsiyete dayalı bir dengesizliğin nispeten az olduğunu ve araştırma sonuçlarının farklı cinsiyet gruplarının görüşlerini yansıtmaya potansiyelini artırdığını göstermektedir.

Yaş dağılımı açısından bakıldığında, 18-24 yaş grubunun %29,2 ile en yüksek katılımı gösterdiği göze çarpmaktadır. Bunu %24,9 ile 45-54 yaş grubundaki katılımcılar izlemektedir. Diğer yaş

kategorileri ise 25-34 yaş arasında %15,2, 35-44 yaş arasında %13,9, 55 yaş ve üzeri katılımcılarda ise %16,7 şeklinde şekillenmektedir. Bu çok boyutlu yaş dağılımı, genç ve orta yaş gruplarının ağırlıklı olduğu bir örneklem yapısını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla anket bulguları, özellikle genç kuşağın görüş ve deneyimlerini yansıtmaya elverişli olmakla birlikte, 45 yaş ve üstü katılımcıların da hatırı sayılır bir oranda temsil edildiğini göstermektedir.

Medeni durum incelendiğinde, katılımcıların %52,9'unun evli, %47,1'inin ise bekâr olduğu görülmektedir. Bu dağılım, evli katılımcıların bir miktar daha fazla temsil edildiği, ancak bekâr katılımcı oranının da çalışmada önemli bir ağırlığa sahip olduğu anlamına gelmektedir. Eğitim durumuna ilişkin veriler incelendiğinde ise katılımcıların %53,8'inin üniversite mezunu, %24,3'ünün lisansüstü eğitim seviyesinde olduğu görülmektedir. Böylelikle yükseköğretim düzeyindeki katılımın (üniversite ve lisansüstü birlikte değerlendirildiğinde toplam %78,1) oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Lise mezunlarının oranı %16,8 iken ilkokul veya ortaokul mezunlarının toplam oranı %5,1 olarak saptanmıştır. Bu bulgular, araştırma örnekleminin genellikle yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerden oluştuğunu göstermektedir.

Gelir durumları bakımından katılımcılar beş ana grupta sınıflandırılmıştır. %37,7'lik bir oranla 20.000 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılar en geniş grubu oluştururken, 15.000-19.999 TL aralığındaki katılımcılar %18,1 oranla ikinci sırada yer almaktadır. 10.000-14.999 TL aralığı %16,4, 6.000-9.999 TL aralığı %16,1 ve 0-5.999 TL aralığı %11,7 olarak gözlemlenmiştir. Veriler, orta-üst ve üst gelir gruplarının ankete önemli ölçüde dâhil olduğunu, ancak düşük ve orta gelire sahip kesimlerin de örnekleme temsil edildiğini ortaya koymaktadır. (Anket çalışması 2023 Ocak-Mart döneminde yapılmış olup, çalışma sonrasında asgari ücret miktarında önemli sayıda değişiklikler/artışlar yapılmıştır.)

Genel olarak değerlendirildiğinde Tablo 1, farklı cinsiyet, yaş ve gelir gruplarının yanı sıra evli-bekâr ve farklı eğitim seviyelerine sahip katılımcıları barındıran görece çeşitlendirilmiş bir örneklem yapısına işaret etmektedir. Bu dağılım, araştırmanın bulgularının çeşitli sosyo-demografik alt gruplara ilişkin bilgi sunma imkânını artırmaktadır. Dolayısıyla, çalışma kapsamındaki veriler, sosyolojik açıdan makul bir temsiliyet sunmakla birlikte, özellikle eğitim düzeyi bakımından toplum genelindeki dağılımla tam olarak örtüşmeyen bir tablo da çizebilmektedir. Bu durum, araştırma sonuçlarının yorumlanmasında ve genellenmesinde dikkat edilmesi gereken bir husus olarak değerlendirilebilmektedir.

2.2. Katılımcılarda Oluşan Güvenlik Algısının Sektörel ve Nedensel Görünümü

Suriye'den Türkiye'ye zorunlu ve kitlesel olarak gerçekleşen dış göçün sebepleri, bu göçün güvenlik ortamındaki sektörel etkileri ve göç dolayısıyla oluşan güvenlik algısının nedenleri üzerine katılımcıların değerlendirmeleri incelenmiştir.

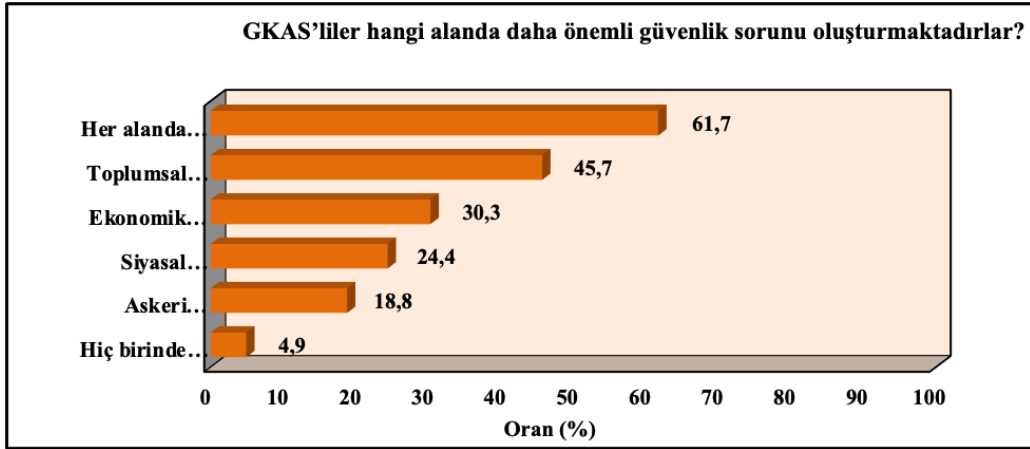
Tablo 2: Türk vatandaşlarının GKAS' e yönelik Güvenlik Algısının Sektörel ve Nedensel Görünümü

		n (%)
GKAS' ın ülkelerinden ayrılmalarının (ülkemizde bulunmalarının) temel sebebi nedir?	Ülkelerindeki çatışma ortamı ve bu nedenle yaşam mücadelesi	539 (74,9)
	Türkiye'nin güzelliği ve zenginliği	115 (16,0)
	Yurtdışında ekonomik refah arayışı	260 (36,1)
	Ülkelerindeki kuraklık ve yoksulluk	80 (11,1)
	Fikrim yok	34 (4,7)
GKAS hangi alanda daha önemli güvenlik sorunu oluşturmaktadırlar?	Askeri güvenlik alanında	135 (18,8)
	Toplumsal güvenlik alanında (Kültür, dil, din, örf ve adetler, birlik beraberlik vs.)	329 (45,7)
	Siyasal güvenlik alanlarında	176 (24,4)
	Ekonomik güvenlik alanlarında	218 (30,3)
	Her alanda güvenlik sorunu olur	444 (61,7)
	Hiçbirinde güvenlik sorunu olmaz	35 (4,9)
GKAS bir güvenlik sorunu olarak görülüyorsa bunun temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?	Sayılarının çok fazla olması	410 (56,9)
	Ülkemize uyum sağlamamaları	313 (43,5)
	Dil, kültür, gelenek ve yaşam tarzları gibi hususlarda bizden farklı olmaları	397 (55,1)
	İçinde bulunduğumuz dönemde koşulların uygun olmaması (ekonomi gibi)	284 (39,4)
	Ülkelerine geri dönecek olmamaları	396 (55)
	Fikrim yok	22 (3,1)
GKAS hakkında düşünceleriniz en çok hangi alandaki iletişimden oluşmaktadır/ etkilenmektedir?	Yaşadığımız çevrede yaşadıklarımızdan, gördüklerimizden ve duyduklarımızdan	563 (78,2)
	Televizyon programlarından	224 (31,1)
	İnternet ortamından	327 (45,4)
	Gazete ve benzeri yayınlardan	176 (24,4)
	Diğer	66 (9,2)

Tablo 2 katılımcıların, GKAS'ın koşulları hakkındaki, bilgi seviyesinin anlaşılması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırmada Suriyeli göçleri sonrasında oluşan etkileşimde güvenlik endişesinin olduğu alanlara ve sebeplere odaklanılmıştır. Bu kapsamda bulgular GKAS hakkındaki güvenlik algısının farklı boyutlarını ve sebeplerini özetlemektedir. Katılımcıların büyük bölümü (%74,9) doğru bir şekilde, Suriyelilerin asıl göç nedenini “ülkelerindeki çatışma ortamı ve yaşam mücadelesi” olarak görmektedir.

Güvenlik algısı en fazla toplumsal alanda (%45,7) yoğunlaşmış ve “her alanda güvenlik sorunu olur” diyenlerin oranı %61,7 olmuştur. GKAS'ın tehdit olarak algılayanlar temel sebepler arasında en çok “sayılarının çok olması” (%56,9) ve “kültürel/dil farklılıkları” (%55,1) ile “ülkelerine geri dönmeyecek olmalarını” (%55) vurgulamıştır.

Katılımcıların çoğu (%78,2), GKAS hakkında düşüncelerinin “yaşadıkları çevredeki kişisel deneyim ve gözlemlere” dayandığını belirtirken; internet (%45,4), televizyon (%31,1) ve gazete/ yayınlardan (%24,4) da belirgin bilgi kaynakları olarak öne çıkmaktadır. Genel olarak, bulgular kitlesel göçün toplumsal değerler, dil ve kültür ekseninde ciddi bir duyarlılık yarattığını, bu nedenle de toplumsal uyum ve entegrasyon çalışmalarının önem kazandığını göstermektedir.

Şekil 1: “GKAS hangi alanda daha önemli güvenlik sorunu oluşturmaktadır?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı

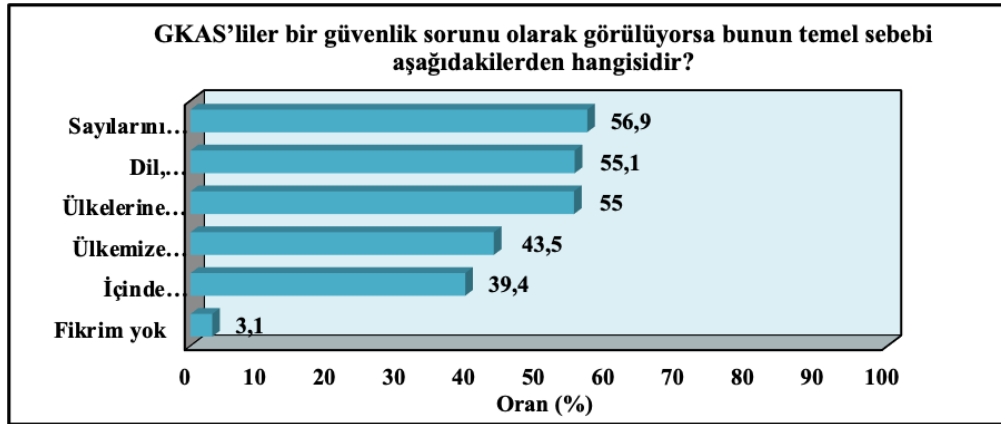
Şekil 1, katılımcıların “Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler hangi alanda daha önemli güvenlik sorunu oluşturmaktadır?” sorusuna verdikleri yanıtların yüzdesel dağılımını özetlemektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcıların %61,7 gibi yüksek bir oranının GKAS’ı “her alanda” güvenlik sorunu olarak algıladıkları görülmektedir. Bu bulgu, GKAS’ın çok boyutlu bir tehdit oluşturduğu düşüncesinin toplumda yaygın şekilde benimsendiğini yansıtmaktadır. Diğer yandan, toplumsal güvenlik alanının (%45,7) katılımcılar tarafından özellikle öne çıkarıldığı dikkat çekmektedir. Katılımcıların önemli bir kesiminin, başta kültürel bütünlük, dil ve örf-adet gibi sosyal değerlere yönelik tehdit algısını vurguladığı söylenebilir. Takip eden sıralamada, ekonomik güvenlik (%30,3) ve siyasal güvenlik (%24,4) gelmekte olup, bu oranlar da göçmen varlığının işgücü piyasası, kamu hizmetleri veya siyasi istikrar üzerindeki etkilerinin kayda değer bir endişe kaynağı olduğu izlenimini doğurmaktadır. Askerî güvenlik kaygısı ise %18,8 ile nispeten düşük düzeydedir. Bu durum, GKAS’ın doğrudan askerî veya silahlı bir tehdit oluşturduğu algısının görece sınırlı olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra; “hiçbirinde güvenlik sorunu olmaz” diyen katılımcı oranının %4,9 düzeyinde kalması, GKAS’ı genel anlamda herhangi bir tehdit unsuru olarak görmeyen kesimin oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak bir değerlendirme gerçekleştirildiğinde Şekil 1’deki dağılım, GKAS’ın özellikle toplumsal alanda hissedilen bir güvenlik endişesine yol açtığına, bununla birlikte ekonomik ve siyasal boyutların da dikkate değer seviyede endişe yarattığına işaret etmektedir. Toplumun geniş bir kısmının “birden fazla güvenlik seçeneğini” vurgulaması ise göç olgusunun çok yönlü ve sektörler arası nitelikte bir mesele olarak algılandığına dair güçlü bir gösterge sunmaktadır.

İstanbul’daki Türk vatandaşlarında GKAS’ den kaynaklanan güvenlik algısının sektörel bulgularının 2014 yılı Ekim ve 2015 yılı ocak ayları arasında AB’de “Avrupa Toplumu, Göç, Yasadışı

Göç ve Güvenlik İlişisini Nasıl Değerlendiriyor? “konulu bir anketin sonuçlarıyla benzerlik taşıdığı görülmüştür. AB ülkelerinde ikamet eden ve 140 kişinin katılmış olduğu anket sonuçları hakkında yapılan analizlerde “ekonomik güvenlik” ve “toplumsal güvenlik” sektörlerine ait kavramların öne çıktığı belirlenmiş, yapısı gereği pek çok sektörle girift bir şekilde bağlantılı olabilen terörizm” kavramının ise önemli bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir (Özdal, 2018, s. 34) Bu kapsamda Türkiye’de ve AB’nde yapılan araştırma bulgularının örtüştüğü görülmektedir. Bugün çoğu insan için güvensizlik duygusu, dünya çapında felaketle sonuçlanabilecek bir olayın korkusundan çok gündelik hayata dair endişelerden kaynaklanmaktadır (Vietti & Scribner, 2013, s. 20). Yerleşikler tarafından, farklı dil ve kültürdeki çok sayıda göçmenin gündelik yaşama girmesiyle toplumsal kimliğin tehdit ile karşılaştığı değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle dil, din ve gelenekler gibi pek çok kimliği ifade eden toplumsal alan, yerleşiklerde güvenlik etkileşiminin ilk önce başladığı geniş bir alanı ifade etmektedir.

Toplumsal alanda oluşan güvenlik algısından sonra göçmenlerin özellikle yüksek sayıda olması ve kalış sürelerinin uzamasına bağlı olarak, emlak fiyatlarında artış, ucuz işçilik, kiralarda artması, işsizlik ve enflasyon gibi ekonomik etkileşimlerin gerçekleştiği görülmektedir. Bu itibarla göçlerin bazı etkilerinin kalış süresiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca mülteci göçünün başlangıçta geçici doğasının uzaması durumunda yerleşiklerin mültecilere karşı öfke duymaya başlaması olasılığı yüksek görülmektedir (Ayaslı, 2024, s. 1). Süre geleneksel olarak kısa ve uzun vadeli olarak tanımlanır ve görünüşte açık ve basit bir ayrımdır. Ancak hareketliliğin etkisi süreyle (ve göçmenlerin nitelikleriyle) yakından bağlantılıdır (Choucri, 2002, s. 108). Bu kapsamda toplumsal güvenlik sonrasında ekonomik alanda tehdit ve güvenlik algısının kalış süresinin uzamasıyla birlikte geliştiği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan araştırmada elde edilen bulgular, Kopenhag Okulu tarafından güvenlik çalışmalarında göçlere toplumsal sektörde yer verilmesi ile Suriye’den gerçekleşen göçler sonrasında Türk vatandaşlarının yaşamlarında fiilen gerçekleşen güvenlik algısının sektörel olarak örtüştüğünü göstermektedir.

Şekil 2: GKAS’ın güvenlik sorunu olarak görülmesinin temel sebeplerinin dağılımı

Şekil 2, Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin bir güvenlik sorunu olarak algılanmasının altında yatan temel sebepleri, katılımcı görüşlerine göre yüzdesel dağılımla göstermektedir. Verilere bakıldığında, en yüksek oranla (%56,9) “sayılarının çok fazla olması” başlıca gerekçe olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, kitlesel göçün büyüklüğü ile ev sahibi toplumdaki güvenlik kaygısı arasında güçlü bir bağlantı kurulduğuna işaret etmektedir.

İkinci ve üçüncü sıralarda yer alan “dil, kültür, gelenek ve yaşam tarzı farklılıkları” (%55,1) ile “ülkelerine geri dönmeyecek olmaları” (%55), göçmen topluluğun kalıcılığına ilişkin endişeleri ve kültürel mesafe algısını pekiştirmektedir. Buna ek olarak, “ülkemize uyum sağlamamaları” (%43,5) da dikkate değer bir oranda dile getirilmiştir. Bu üç sonuç birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların GKAS’ı “farklı kültürel kimliklerin kalıcı bir parçası olacakları” ve dolayısıyla toplumsal bütünlüğe tehdit oluşturabilecekleri yönünde algıladıkları söylenebilmektedir.

“İçinde bulunduğumuz dönemde koşulların uygun olmaması” (%39,4) şeklinde ifade edilen ekonomik ve sosyal zorluklar ise, göçmenlere yönelik mevcut olumsuz tutumların bir başka dayanak noktasını oluşturmaktadır. Son olarak, “fikrim yok” yanıtının %3,1’de kalması, bu konuda kararsız veya bilgi sahibi olmayan katılımcıların çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

Genel olarak Şekil 2, GKAS’e dair güvenlik kaygılarının büyük ölçüde nüfus büyüklüğü, kültürel farklılıklar ve kalıcı olma ihtimali gibi unsurlardan beslendiğine işaret etmektedir. Bu bulgular, uyum politikaları ve geri dönüş beklentilerinin toplum nezdinde ne kadar kritik görüldüğünü de ortaya koymaktadır. Diğer taraftan 2-14 Aralık 2021 tarihleri arasında You Gov araştırma firması tarafından Avrupa’nın 10 ülkesinde (Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Polonya, İspanya, İsveç, Macaristan, Belçika ve İsviçre’den yaklaşık 12 bin kişi ile) yapılan bir araştırma sonucu, vatandaşların yüzde 60’ının, ülkelerinin aldığı göçü çok fazla bulduğunu, Almanya’da her üç kişiden ikisinin ülkesinin çok fazla göç aldığını yüzde 48’nin ise göçün ulusal kimliğe ya da Avrupa kimliğine tehdit oluşturduğunu düşündüğünü göstermiştir (Milliyet Gazetesi, 2024).

Suriye’den kaynaklanan göçler karşısında başta AB ülkeleri olmak üzere birçok batılı ülkenin sınır güvenliğini artırmanın yanı sıra göçmen kotası uygulaması ve göç uygulamalarını zorlaştırması, göçlerin güvenlik sorunu haline gelmesinde sayısal unsurun önemini göstermektedir. Çünkü göçün yüksek boyutta olması ile göç sürecinin kontrolü, yönetimi ve uyum çalışmaları zorlaşmaktadır. Uyum çalışmalarında yaygın inanışlardan birisi “kültürel yakınlık varsa uyum kolay olur” yaklaşımıdır. Dünyada başka örnekler ile Türkiye’deki Suriyeliler de bunun çok da gerçekçi olmadığını, yani kültürel yakınlığın uyumu sağlamanın unsurlarından sadece birisi olduğunu, asıl belirleyicinin sayısal büyüklükler ve süreç yönetimindeki başarı olduğunu ortaya koymuştur (Erdoğan, 2019, s. 17). Demografik yapının bozulmasında ana etkenlerin başında göçmenlerin sayısının fazlalığı ile sosyokültürel farklılık gelmektedir. Çünkü her iki unsur göç sonrasında hedef ülkede uyum ve göç yönetimi problemlerini artıran niteliklerdir. Dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıkları toplumsal uyumu güçleştirmektedir (Oytun & Şenyücel, 2015, s. 7).

Sonuç itibarıyla, göçlerin boyutları, göçmenlerin kültürel farklılıkları ve kalış süreleri gibi unsurlar uyum sürecinde hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda göç alan pek çok ülke göçmenleri gerekirse üçüncü ülkeler dâhil olmak üzere ülke dışına çıkarmaya, yeni göçleri ise engellemeye çalışmaktadır. Örneğin Lübnan'da göçmenlerin sayılarını azaltmaya yönelik gelişmeler yaşanmıştır. Lübnan hükümeti açık kapı politikasını yeni vize ve ikamet düzenlemeleriyle değiştirerek 2014 sonlarında hem etkinliğini artırmayı hem de gelenleri azaltmaya çalışmıştır (Lenner & Schmelter, 2016, s. 122). Diğer taraftan göçlerin yönetimi ve güvenlik meselesi olmaktan çıkarılması çalışmalarında kitlesel zorunlu dış göçlerin önceliklendirilmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Çünkü göçlerin güvenlik etkileşimi doğurmasına neden olan temel unsurlardan birisi olan göçmen sayısı kitlesel göçlerin temel karakterini oluşturmaktadır.

Göçlerin güvenlik algısına yol açmasına sebep olan unsurlardan bir diğeri olan “göçmenlerin geri dönüşleri hakkındaki beklentilerin zayıflaması” “katılımcılarda zamanla gelişen bir güvenlik algısına yol açmaktadır. 2011 yılında Türkiye’ye kitlesel göçler başladığında misafir olarak kabul edilen Suriyelilerin ülkelerine geri döneceklerine dair beklentilerin zayıflaması açık bir şekilde güvenlik algısına yol açan bir sebep oluşturmıştır. Bu kapsamda Syrian Association for Citizens Dignity (SACD) Derneğinin Kuzeybatı/Kuzeydoğu Suriye’de farklı yerlerde (Halep, İdlib, Er-Rakka, Haseke, Deyrizor) birkaç Türk ilinde (İstanbul, Gaziantep, Mersin, Şanlıurfa, Adana, Osmaniye, Hatay, Kilis ve Mardin) ve Lübnan’da (Beyrut, Trablus ve Bekaa bölgeleri) 3500 yerinden edilmiş Suriyeli üzerinde düzenlediği anket sonuçları da benzer bulguları içermektedir. Yüz yüze gerçekleştirilmiş bu anketin en önemli sonucu, tüm bölgelerde ankete katılan yerinden edilmiş Suriyelilerin büyük çoğunluğunun, mevcut bölgelerinde yerleşik hissetmediklerini, yaşam koşullarının insancıl bir yaşama layık görülecek düzeyde olmadığı, ancak yine de Suriye rejiminin yönetimi devam ettiği sürece geri dönmeyi düşünmediklerini göstermektedir. Ankete katılan Suriyelilerin yaklaşık % 93’ü orijinal yerlerine geri dönmek için herhangi bir çaba göstermediklerini belirtmişlerdir (SACD, 2024). Kısaca bu konuda farklı ülkelerde elde edilen bulgular, Suriyelilerin geri dönüşü hakkındaki beklentilerin hem Suriyelilerde hem de Türk vatandaşlarında zayıflamış olduğunu göstermektedir. Sonuç itibarıyla tersine göç beklentilerinin zayıflamış olması GKAS’ ın Türk vatandaşlarında oluşturduğu güvenlik algısında önemli bir sebep oluşturmaktadır.

Tablo 2’deki 4’üncü soruda katılımcıların % 78,2’i gibi büyük bir çoğunluğu bu konudaki algılarının yaşamsal deneyimlerden, güncel yaşamda görülenlerden, duyulanlardan oluştuğunu ifade etmiştir. Söz konusu bulgu araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlamaktadır.

2.3. Katılımcılarda Oluşan Güvenlik Algısının Detaylı Görünümü

Göçlerin hedef ülke insanlarında oluşturduğu güvenlik algısının, dil, kültür, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, gelir ve refah durumu ile güvenlik gibi pek çok değer kapsamında analiz edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda oluşturulan soru havuzu göç ve istatistik alanındaki uzmanlar ile yapılan çalışmalar sonrasında anket haline getirilmiştir. Bu amaçla katılımcılara toplumsal, ekonomik, siyasi ve askeri güvenlik alanlarından 21 soru yöneltilmiş olup sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: GKAS' ın Türk vatandaşlarında neden olduğu Güvenlik Etkileşimi/Algısı Detaylı Görünüm

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim yok		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1-GKAS'ın dini anlayış ve uygulamaları (ibadetleri, törenleri, vs) bizimle aynıdır.	17	2,4	79	11,0	133	18,5	303	42,1	188	26,1
2-GKAS'ın toplumsal din kimliğimizin korunmasına / devamına olumsuz etkisi olur.	223	31,0	224	31,1	120	16,7	114	15,8	39	5,4
3-GKAS'ın yaşam tarzımız/geleneklerimiz ve aile yapımızın korunmasına/devamına olumsuz etkisi olur.	323	44,9	222	30,8	37	5,1	87	12,1	51	7,1
4-GKAS'ın Türkçe-Dil kimliğimizin korunmasına/devamına olumsuz etkisi olur.	381	52,9	213	29,6	28	3,9	67	9,3	31	4,3
5-GKAS'ın ulusal kimliğimizin korunmasına/devamına olumsuz etkisi olur.	403	56,0	202	28,1	36	5,0	52	7,2	27	3,8
6-GKAS'ın yaşam tarzları/gelenekleri aile yapıları bizimle aynıdır.	37	5,1	50	6,9	63	8,8	293	40,7	277	38,5
7-GKAS'ın kılık-kıyafetleri, bizimle aynıdır.	4	0,6	64	8,9	87	12,1	322	44,7	243	33,8
8-GKAS'ın nüfuslarının daha fazla artması ileride güvenliğimize tehdit oluşturur.	481	66,8	147	20,4	29	4,0	27	3,8	36	5,0
9-GKAS toplumsal yapımızın bozulmasına neden olurlar. (Evlilikler vs.)	386	53,6	200	27,8	50	6,9	48	6,7	36	5,0
10-GKAS toplumsal aidiyet duygumun azalmasına neden olur.	276	38,3	235	32,6	66	9,2	97	13,5	46	6,4
11-GKAS'ı bizden biri olarak görüyorum.	10	1,4	44	6,1	60	8,3	225	31,3	381	52,9
12-GKAS benim de başka bir ülkeye göç etmeyi düşünmeme neden oluyor.	136	18,9	166	23,1	69	9,6	215	29,9	134	18,6
13-GKAS'dan önce sağlık, eğitim ve yaşam koşullarımız daha iyiydi.	269	37,4	234	32,5	82	11,4	96	13,3	39	5,4
14-GKAS bireysel refahımı olumsuz etkiledi.	319	44,3	227	31,5	63	8,8	76	10,6	35	4,9
15-GKAS'ın ülkemiz ekonomisine katkısı olur.	15	2,1	75	10,4	73	10,1	269	37,4	288	40,0
16-GKAS'ın siyasette/yönetimde görev almalarını uygun bulurum.(Muhtar, Bld. Bşk. vs.)	13	1,8	31	4,3	34	4,7	152	21,1	490	68,1
17-GKAS ülkemiz siyasi yapısına/yönetim sistemine tehdit oluşturur.	353	49,0	231	32,1	53	7,4	52	7,2	31	4,3
18-GKAS kendi güvenliğime tehdit değildir.	36	5,0	60	8,3	64	8,9	262	36,4	298	41,4
19-GKAS ulusal güvenliğimize tehdit olur.	366	50,8	232	32,2	48	6,7	42	5,8	32	4,4
20-GKAS'ın ülkemize uyum sağladıklarına inanıyorum.	16	2,2	47	6,5	59	8,2	295	41,0	303	42,1
21-GKAS'la gelecekte sevinç ve üzüntüde bir olabileceğimize inanıyorum. (Biz olabilmek.)	19	2,6	47	6,5	65	9,0	254	35,3	335	46,5

Tablo 3, katılımcıların GKAS'ın dini uygulamaları, yaşam tarzı ve dil kimliği gibi unsurlara ilişkin tutumlarından, ekonomik ve siyasal alanlarda oluşturduğu etkilere kadar birçok değişkene yönelik görüşlerini yansıtmaktadır. Tablodaki veriler, GKAS'lıların dinî uygulamalarının yerel toplumla "aynı" olduğu fikrinin çok düşük oranda desteklendiğini göstermektedir. Benzer biçimde, toplumsal din kimliğinin korunması ve geleneksel yaşam tarzının muhafazası konusunda GKAS'ın olumsuz etki yaptığına inananların oranı oldukça yüksektir. Dil kimliğine ilişkin kaygı daha belirgindir: "GKAS'lıların Türkçe dili üzerinde olumsuz etki yarattığı" görüşü, katılımcıların yaklaşık dörtte üçü tarafından paylaşılmaktadır. Bu bulgular, kültürel ve kimliksel farklılık algısının, GKAS'a dair güvenlik endişesinde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Tablo 3, GKAS nüfusunun artmasının gelecekte güvenlik açısından tehdit oluşturabileceğine dair yaygın bir kaygıya işaret etmektedir. Bu çerçevede, katılımcıların büyük çoğunluğu hem toplumsal yapının bozulabileceğini hem de bireylerin aidiyet duygusunun azalabileceğini belirtmiştir. Bu tutum, GKAS'ın zaman içinde yerleşik nüfusun kültürel bütünlüğünü sarsma potansiyeli taşıdığı algısını pekiştirmektedir.

Göçmenlerin yüksek sayıda olduğu kitlesel göçlerin sonuçları varış ülkesi için her bakımdan daha ağır ve daha tahrip edici olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, X halkı, Y halkı tarafından istila edilmekte veya o halk yüzünden özelliklerini kaybetmektedir; X topluluğu eskisi gibi var olmayacaktır, çünkü nüfusu diğerleri oluşturacaktır. X kimliği, nüfusun yapısındaki değişim nedeniyle (Çinlilerin Tibet'e, Rusların Letonya'ya göçü gibi) farklılaşmaktadır (Wæver, 2008, s. 158). Buna ek olarak; bazı illerin nüfusunda yaşanan aşırı nüfus patlaması beraberinde o ilin sosyal dokusuna zarar vermektedir. Bunun sonucu olarak da ilin yaşam şekli, gelenek ve diğer değerleri yavaş yavaş değişmektedir (Altun & Görel, 2016, s. 139). Söz konusu gelişmeler özellikle Kilis ve Gaziantep gibi Suriye sınırına yakın şehirlerde ön plâna çıkmaktadır. Nüfus konulu bu soruda elde edilen bulgular ile AB üyesi ülkelerde yapılan araştırma sonuçları arasında benzerlik söz konusu olmuştur. Bu kapsamda göçmenlerin sayısı, pek çok ülkede yapılan araştırmalarda güvenlik algısını oluşturan temel etkenlerin başında görülmektedir. Örneğin, Suriyeli göçmenlerin Bulgar karar alıcılar tarafından ulusal güvenlik tehdidi olarak algılanmasının en önemli sebebi demografik kaygılardan kaynaklanmaktadır (Altun & Görel, 2016, s. 581).

Özetle; göçlerin hedef ülke insanlarında güvenlik endişesi oluşturmaya neden olan faktörlerin başında göçlerin boyutu gelmektedir. Diğer taraftan kültürel farklılık göçmenlerin uyum kabiliyeti için de hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle göç alan devletler bakımından göç yönetimi ve uyum çalışmaları öne çıkmaktadır. Örneğin Hollanda Göç ve Vatandaşlık Dairesi (IND) tarafından yapılan açıklamada, Hollanda'nın, 1 Ocak 2025'ten itibaren süresiz oturma izni talebinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını dil ve kültür konusunda zorunlu uyum sınavına tabi tutacağı bildirilmiştir (BBC, 2024a). Çünkü göçmenler çok unsurlu bir nitelik taşıyan uyum sürecinin en önemli taraflarından birisini oluşturmaktadır. Bu kapsamda göçmenlerin hedef ülke dil ve kültürünü öğrenmeleri ile uyum kabiliyetlerinin artacağı ve göçlerin ev sahibi ülke insanlarında yol açtığı güvenlik algısının azalmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Örneğin Avrupa Komisyonu

tarafından 2022 Dünya Mülteciler Günü vesilesiyle “Göçmenlerin Avrupa Birliği’ne Entegrasyonu” konulu anket sonuçları yayınlanmıştır, Özel Eurobarometre araştırma kuruluşu tarafından 2 Kasım – 3 Aralık 2021 tarihleri arasında tüm AB üye devletlerinde 26.510 AB vatandaşına uygulanmış olan anket sonuçları, katılımcıların % 85’nin göçmenlerin daha iyi uyum sağlayabilmeleri için AB’nin resmi dillerinden en az birini konuşabilmeleri gerektiğini düşündüğünü göstermektedir (EC, 2022b).

Ekonomik açıdan, GKAS’ın ülke ekonomisine katkı sunduğu görüşüne katılanların oranı oldukça düşük kalmaktadır. Katılımcıların çoğunun, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere erişimdeki rekabet veya işgücü piyasasında oluşan baskı nedeniyle bireysel refahlarında bir düşüş yaşadıklarına inandıkları görülmektedir. Bu bulgu, GKAS’ın ekonomik boyutunu ev sahibi toplumun bakış açısından negatif yönde etkilediğine dair bir kanıtı işaret etmektedir. Katılımcıların siyasal alandaki değerlendirmeleri de dikkat çekicidir. “GKAS’ların siyasette veya yerel yönetim görevlerinde bulunmasını uygun bulan” kesim çok sınırlı bir düzeydedir. Bunun yanı sıra; GKAS’ın “ülke siyasetini ve yönetim sistemini tehdit edebileceği” düşüncesi yaygın bir karşılık bularak, katılımcıların büyük bir çoğunluğunca paylaşılmaktadır. Bu yaklaşım, yerleşik halkın siyasal düzen üzerinde kontrol kaybı yaşama endişesini yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra; Türkiye Ekonomistler Platformunca (TEP) 2017 yılında yaptırılan “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı” konulu araştırma raporunda Suriyelilerin Türkiye Ekonomisi üzerinde olumsuz etki yaratacağına inananların oranı % 65,7 olarak tespit edilmiştir (TEP, 2024). İki araştırma sonuçları karşılaştırıldığında katılımcılarda oluşan ekonomik güvenlik algısının artmış olduğu görülmektedir. Yine Suriye’den önemli miktarda göç alan ülkelerden birisi olan Ürdün’de Suriyeli mültecilerin komşu ülkelerdeki işgücü piyasasına etkisini konu alan bir çalışmada, gıda, yakıt ve emlak fiyatlarındaki artış nedeniyle Irak savaşının Ürdün’deki enflasyon üzerinde önemli etkisi olduğu belirtilmektedir (Fakih ve May, 2012, s. 9). Bu itibarla göçler genellikle göç alan ülkeler açısından bir ekonomik yük olarak görülmekte, gelen göçmenlerin sayısı arttıkça da ekonomik güvenliğe yönelik bir tehdit olarak algılanmaktadır. Göç alan ülkelerin halkları göçmenleri kendi ekonomik refahlarına tehdit olarak görmektedir (Telatar, 2019, s. 25)

Ekonomik alanda oluşan güvenlik algısının temel unsurlarından birisi de ev sahibi ülke vatandaşlarının çalışma fırsat ve ücretleri hakkındaki endişeleridir. Bu nedenle göçlere maruz kalan ülkelerde çeşitli alanlarda politika değişimleri görülmektedir. Suriyelilerin 2011’den 2015’e kadar Ürdün’ün resmi iş gücü piyasasına erişimleri büyük ölçüde engellenmiştir. Pek çok Suriyeli son yıllarda önemli ölçüde büyüyen kayıt dışı ekonomide iş bulmuş ancak diğer işçilerden daha düşük ücret almayı kabul ederek, sömürülebilir bir iş gücü olarak çalışmaktadırlar (Lenner & Schmelter, 2016, s. 124). Yine 2018 yılında Ürdün’de yapılmış bir çalışmada Suriyeli mülteciler arasında en yaygın çalışma türünün kayıt dışı özel düzenli çalışma olduğu belirtilmektedir (Krafft vd., 2018, s. 18). Bu itibarla Suriye’den komşu ülkelere gerçekleşen göçlerin bu ülkelerde ekonomik alanda benzer güvenlik sorunları oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 3’te, GKAS’ın “bireysel güvenlik” bakımından tehdit oluşturmadığı fikrini destekleyen katılımcıların oranı düşük olmakla birlikte, “ulusal güvenlik” açısından tehdit oluşturduğunu

belirtenlerin oldukça yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu durum, katılımcıların, şahsi düzeyde çok belirgin bir risk algılamamakla birlikte makro ölçekte toplumsal veya devlet düzeyinde güvenlik riski hissettiklerini düşündürmektedir. Göçmenlerin “ülkeye uyum sağladığı” ve “gelecekte birlik duygusunun oluşabileceği” yönündeki ifadelerle katılım oranı son derece sınırlıdır. Katılımcılar, GKAS’ın yerleşik topluma entegre olamadığı ve uzun vadede de bu entegrasyonun sağlanamayacağı düşüncesini ağırlıklı olarak paylaşmaktadır. Bu veriler, GKAS’a yönelik olumsuz tutumun büyük oranda kalıcılaşabileceğine işaret etmektedir. Buna ek olarak; Türkiye Ekonomistler Platformunca 2017 yılında yaptırılan “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı” konulu araştırma raporunda katılımcıların %78,2’si Suriyelilerin asayiş ve güvenlik sorunu yarattığına inandığını belirtmektedir (TEP, 2024). Her iki çalışmada bulguların benzerlik taşımasının yanı sıra güvenlik algısının az da olsa yükseliş niteliği taşıdığı görülmektedir. Göçmenler yasalara uyma konusunda ev sahibi ülke insanları tarafından ayrıca sorumluluk yüklenmiş durumdadır. Çünkü göçmenlerin karıştığı asayiş olayları ev sahibi ülke insanlarının daha hızlı ve daha fazla tepki göstermelerine yol açmaktadır. Diğer bir ifadeyle yerleşikler, ülkelerinde yaşanmış bir güvenlik olayında failin göçmen olması halinde daha fazla tepki göstermeye yatkın olmaktadır. Bu kapsamda göçmenlerin karıştıkları asayiş olayları sonrasında olağanüstü tepki görmeleri göç güvenlik bağlantısı içinde doğal bir tepkiyi ifade etmektedir. Örneğin, Kayseri’de Suriye uyruklu olduğu açıklanan bir kişinin, küçük yaşta bir kız çocuğunu taciz ettiği iddiasıyla tutuklanması sonrasında gösterilen tepkiler çok geniş kitlelere ulaşmıştır (BBC, 2024b).

Tablo 3, GKAS’ın toplum nezdinde çeşitli açılardan güvenlik kaygısı doğurduğunu da net şekilde göstermektedir. Katılımcıların çoğu, GKAS’ı dil, din, kimlik, yaşam tarzı ve ulusal bütünlük bakımından olumsuz etki yaratan bir grup olarak görmektedir; ayrıca ekonomik ve siyasal alanlarda da önemli tehditler algılamaktadır. Özellikle kalıcılık ve uyum konusundaki olumsuz öngörüler, GKAS’ın toplumla bütünleşememesi hâlinde güvenlik riskinin artarak süreceği endişesini beslemektedir. Dolayısıyla, elde edilen bulgular, göç yönetimi ve uyum politikalarının yalnızca hukuksal ve fiziksel boyutla sınırlı kalmayıp, kültürel ve toplumsal yönlerin de kapsamlı biçimde ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Örneğin Avrupa Birliği ülkelerinde yapılan anket sonuçları, Avrupalıların büyük çoğunluğu tarafından, göçmenlerin taşındıkları ülkenin dilini konuşmasının (%85), vergi ödeyerek refah sistemine katkıda bulunmasının ve toplumun değer ve normlarına bağlı olmasının (her ikisi de %78) entegrasyonları için önemli olduğunu düşündüğünü göstermektedir (EC, 2022a).

Yapılan araştırmalar Türk toplumunun Suriyelilere yönelik çok ciddi bir sosyal mesafeye ve “yabancılaştırma” eğilimine sahip olduğu ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2019, s. 17). Bahse konu bulgular ile dil, din, yaşam tarzı, sağlık ve eğitim alanlarında elde edilen bulguların uyumlu olduğu görülmüştür. Kısaca katılımcılar GKAS’ı birçok açıdan kendilerinden farklı görmekte, onları kabul etmeye yatkın görünmemektedirler. Takip eden soruda ise GKAS’ın katılımcılarda başka ülkelere göç etme düşüncesine neden oluşturmadığı ifade edilmiştir. Genel olarak elde edilen bulguların yaklaşık 4 yıl önce yapılmış başka bir araştırma sonuçları ile benzerlik taşıdığı görülmektedir. Söz

konusu çalışmada, Suriyelilerin topluma daha şimdiden çok uyum sağladıklarına inandıkları, Türk toplumunun ise bu konuda son derece kaygılı olduğu belirtilmektedir (Erdoğan, 2019, s. 17).

Sonuç itibarıyla göçler, ev kiralardan, kayıtsız çalışmaya, işçilik ücretlerinden, istihdam fırsatlarının azalmasına ve enflasyona kadar pek çok etkileşime neden olarak ekonomik güvenlik algısının yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Mültecilerin ev sahibi ülkede kaldığı süre uzadıkça yerel halk kendi ihtiyaçlarının ve endişelerinin göz ardı edildiğini veya görmezden geldiğini algılamaya başlamaktadır (Ayaslı, 2024, s. 1). Dolayısıyla ekonomik alan göçmenlerin hedef ülkede karmaşık ve birbirinden farklı pek çok etkileşimin olduğu bir görünüm taşımaktadır.

Sonuç

Soğuk Savaş sonrası uluslararası ilişkilerde, 11 Eylül 2001 terör saldırıları, Covid-19 salgını, Suriye'deki iç savaş, Ukrayna-Rusya savaşı gibi önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu kapsamda, Suriye'deki iç çatışmalar nedeniyle oluşan göçler ise göç tarihinde özel bir örnek oluşturmaktadır.

Tarih boyunca göçlere maruz kalmış olan Türkiye için Suriye'den gerçekleşen kitlesel göçlerde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu unsurlar göçün yönetilmesini ve sonrasında göçmenlerin uyum çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle göçler, göç güvenlik bağlantısı, göçmenler ve göç alan ülke insanları gibi pek çok açıdan araştırmalara konu olmaktadır. Çünkü göç politikaları ve uyum çalışmaları, göçlerin her yanıyla araştırılmasını gerektirmektedir. Göçler sonrasında ev sahibi ülke insanlarında oluşan etkileşimler kapsamında güvenlik algısının olduğu alanların ve sebeplerinin anlaşılması hem söz konusu güvenlik endişelerinin azaltılmasına hem de göçlerin sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilecektir. Bu doğrultuda İstanbul'da yapılmış olan araştırma bulguları, Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göçlerin, en fazla toplumsal alanda güvenlik algısı oluşturduğunu göstermektedir. Güvenlik algısının en fazla toplumsal alanda çıkmasının, bu alanda gerek yerleşiklere gerek göçmenlere yönelik çalışmaların yeterince gelişmemiş olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu itibarla göç yönetimi kapsamında, yerleşiklere yönelik olarak toplumsal alandaki kimlik ve değerlerin korunması, göçmenlere yönelik olarak uyum amaçlı çalışmalara öncelik verilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan göçlerin tehdit olarak algılanmasına sebep olan unsurların tespit edilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Araştırmamızda katılımcılar tarafından güvenlik algısına sebep olan unsurlar olarak, GKAS'ın sayısı, kültürel farklılıkları, ülkelerine geri dönmeyecek olmaları ve Türkiye'ye uyum sağlamamış olmaları belirtilmiştir. Diğer taraftan göçlerin yönetimi ve uyum çalışmaları ile göç ve göçmenlerin kültürel çeşitliğinin kabulü kapsamında hedef ülkeye katkı sağlayabilecek sonuçlar sağlayabileceği göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektir. Bu itibarla göç yönetiminde ve uyum çalışmalarında öncelik verilmesi gereken alanlar ve tehdit unsurları belirlenmiş olmaktadır.

GKAS'ın güvenlik tehdidi olarak görüldüğü alan ve sebepler göz önüne alındığında göç yönetimi ve politikalarında Suriyelilerin sayısına öncelik verilmesi gerektiği görülmektedir. Ancak Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı, Suriye'deki iç çatışmaların sonlanmasıyla doğrudan ilişkili olup, bu konuda sınır

güvenliği, kayıt çalışmaları, nüfus kontrolü ve itici-çekici faktörler gibi pek çok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerin başında, Suriye'deki koşulların tersine göç için uygun niteliklere sahip olması gelmektedir. Tersine göçün Suriye'deki koşullar ile doğrudan ilgili olması uluslararası iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Kısaca Suriyeli yerinden edilmişlerin geri dönmeleri öncesinde güvenlik, ekonomi, hukuk ve barınma gibi ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Çünkü Suriye'de yıllardır süren silahlı çatışmalar ülkenin her türlü yaşamsal altyapısını önemli oranda kullanılamaz hale getirmiş durumdadır. Bu doğrultuda geri dönüş için ihtiyaç duyulan ekonomik kaynaklar için BM, AB gibi küresel güçler ile bölge ülkelerinin iş birliğine ihtiyaç duyulacaktır. Bu yaklaşım Suriye içindeki ve dışındaki yerinden edilmiş Suriyeliler için büyük önem taşımaktadır. Kısaca belirtilen uluslararası iş birliği bu ülkeden kaynaklanan göçlerin güvenlik sorunu olmaktan çıkarılması için zorunlu koşul niteliği taşımaktadır. Diğer taraftan Ürdün ve Lübnan ile AB üyesi ülkelerde yapılan araştırmalarda da göçmenlerin sayısı önemli bir unsur olarak ön plânda görülmektedir. Özellikle Ürdün'deki Suriyeliler sayıları itibarıyla ekonomik alanda olumsuz bir algıya sebep olarak görülmektedirler.

Suriyelilerin Türkiye'ye uyum sağlamamış olması ve kültürel farklılıkları güvenlik endişesinde etkili olan diğer unsurlardır. Özellikle göçmenlerin Türkçeyi, Türk örf ve adetlerini öğrenmeleri ve suç işlemekten uzak olmaları yerleşiklerdeki uyum ve kabul duygularını artıracak, böylece yerleşiklerdeki tehdit algısı azalacaktır. Suriyelilerin Türkçe bilmemesi hem onların uyum sağlamasını zorlaştırmakta hem de Türkçe dilinin ve ulusal kimliğin korunması hakkında tehdit algısına yol açmaktadır. Bu amaçla başta Türkçe olmak üzere çeşitli konularda temel düzeyde uyum eğitimi almalarının sağlanması ve Suriyeli çocuklarda okullaşma oranının yüksek tutulması gerekmektedir.

Tüm bu çalışmaların yanı sıra, Türkiye'nin gelecekte de göçlere maruz kalacağı göz önüne alındığında, uzun vadeli çalışmalar kapsamında Türkiye'de geçici koruma altına alınabilecek insan/sığınmacı kapasitesinin belirlenmesi gerektiği görülmektedir. Araştırma bulguları kapsamında yapılan analizler, Türkiye'ye yapılacak göçlerin yönetiminde, göçmen sayısının, kültürel farklılıkların ve kalış süresi ile Türkiye'de mevcut ekonomik ve sosyal imkânların birlikte değerlendirilmesinin gerektiğini göstermektedir. Çünkü göçmenlerin sayıları, kültürel yakınlığı, kalış süreleri ile barınma, sağlık ve eğitim gibi alt yapısal imkânlarının birbirini etkileyen nitelikler taşıdığı görülmektedir. Diğer bir deyişle göç güvenlik bağlantısı düzleminde bir ülke için kabul edilebilecek sığınmacı-göçmen kapasitesinin belirlenmiş olması zorunluluk göstermektedir. Bunun yanı sıra göçlerin yönetilmesi halinde pek çok ülke için başta ekonomi olmak üzere çeşitli alanlarda faydalar sağlayan bir gelişme olduğu göz önüne alınmalıdır. Bu doğrultuda göçlerin yönetimi ve uyum çalışmaları öne çıkmaktadır. Özellikle göçmenlerin sayısı ile kalış süresinin, diğer etkenlere bağlı olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü göçlerin neden olduğu güvenlik etkileşiminin, öncelikle göçmenlerin sayısı ve kalış süresiyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Özetle ifade edildiğinde belirtilen hususlar Suriyelilerin sayısı, geri dönüşleri ve uyum çalışmalarına yönelik ön plâna çıkan çalışma alanlarından bazılarıdır. Bu doğrultuda temel çalışma alanı yerinden edilmiş Suriyelilerin gönüllü geri dönüşlerinin sağlanmasıdır. Bu amaçla gerek ulusal

gerek uluslararası boyutta yapılması gereken pek çok çalışma bulunmakta olup, öncelikle Türkiye, Rusya, Suriye ve BM olmak üzere küresel ve bölgesel güçlerin iş birliği gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla, göçlerin güvenlik ortamında farklı alanlarda etkiler yaratan yapısıyla yerini almış olduğu görülmektedir. Kavram hukuk, güvenlik, ekonomi, insan hakları ve toplum gibi çeşitli alanlardan etkileşim içeriyor olması nedeniyle karmaşıklaşmış bir konuma ulaşmıştır. Ayrıca savaşlar ve iç çatışmalar gibi kitlesel dış göçlere neden olan temel sebeplerin yanı sıra, salgın hastalıklar ve iklim değişimi gibi yeni tip tehditler de göz önüne alındığında göçlerin artarak devam edeceği görülmektedir. Böylesi genel nitelikli sebeplerin yanı sıra bölgesel coğrafyası ve kültürel yapısı gibi özel sebepler, göçlerin Türkiye için artarak var olacağını ve bu nedenle göç yönetiminin hayati önem kazandığını göstermektedir. Çünkü göçler iyi yönetilmemesi halinde göç alan ülke insanları ve göç edenler için uluslararası boyutlara ulaşabilen güvenlik sorunlarına yol açmaktadır. Kısaca göçlerin olumsuz etkileşimlerinin azaltılması ile göçlerin sürdürülebilirliği arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada elde edilen bulguların göç yönetimine katkı sağlayacak nitelikler taşıdığı değerlendirilmektedir.

Etik Kurul Onayı

Bu makalenin saha çalışması, Milli Savunma Bakanlığı Milli Savunma Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulunun 28.09.2022 tarih ve E-35592990-050.01.04-1644039 sıra sayılı Etik Kurul İzni ile onaylanmıştır.

Kaynakça

- Altun, U., & Görel, Ö. (2016). *Sığınmacılar ve mülteciler raporu*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Ayaslı, E. (2024). What do host country natives think of return migration? Resentment and calls for refugee return. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2024.241.8484>
- Aydın, M. (2004). Uluslararası ilişkilerin ‘gerçekçi’ teorisi: Kökeni, kapsamı, kritiği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 33–60.
- BBC Türkçe. (2024a). *Göç ve güvenlik*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cx72l306j2po>
- BBC Türkçe. (2024b). <https://www.bbc.com/turkce/articles/crgmzv9p2y3o>
- Buzan, B. (2015). *İnsanlar, devletler ve korku* (E. Çıtak, Trans.). Röle Akademik Yayıncılık.
- Choucri, N. (2002). Migration and security: Some key linkages. *Journal of International Affairs*, 56(1), 97–122.
- Dilek, B. S. (2018). *Suriyeli göçü*. Kripto Basım Yayın.
- Dorai, K. (2018). Conflict and migration in the Middle East: Syrian refugees in Jordan and Lebanon. In *Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century* (pp. 113–126). <https://shs.hal.science/halshs-01859269>
- Erdoğan, M. (2019). *Türkiye’deki Suriyeli mülteciler*. Konrad Adenauer Stiftung.
- European Commission (EC-2022a). *Integration of immigrants in the European Union*. https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2022_06/Integration%20of%20Immigrants%20in%20the%20European%20Union_Report_EN.pdf

- European Commission. (EC-2022b). *Special Eurobarometer: Integration of immigrants in the European Union*. https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/special-eurobarometer-integration-immigrants-european-union_en
- Fakih, A., & May, I. (2016). The impact of Syrian refugees on the labor market in neighboring countries: Empirical evidence from Jordan. *Defence and Peace Economics*, 27(1), 64–86.
- Faist, T. (2004). Göç-güvenlik bağı: 11 Eylül'den önce ve sonra uluslararası göç ve güvenlik. Malmö Üniversitesi Uluslararası Göç ve Etnik İlişkiler Okulu Yayınları.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024a). *Geçici koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024b). *Türkiye göç tarihi*. <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi>
- Gök, G. O. (2016). Kimin güvenliği? Uluslararası göç-güvenlik ilişkisi ve uluslararası örgütlerin rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 65–82.
- Kılıç, K. (2024). Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıçılığı Uzaklarda Önlemek: Afrika Boynuzu'nda Şiddet İçeren Aşırıçılığa Karşı Direncin Güçlendirilmesi, *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 7(2), 97-110.
- Kolukırık, S. (2014). Uluslararası göç ve Türkiye: Yerel uygulamalar ve görünüm. *Türklerin Dünyası Dergisi*, 37–53.
- Krafft, C., Assaad, R., Rahman, K., & Roemer, J. (2018). *Syrian refugees in Jordan: Demographics, livelihoods, education and health*. The Economic Research Forum Working Paper.
- Lenner, K., & Schmelter, S. (2016). Syrian refugees in Jordan and Lebanon: Between refuge and ongoing deprivation? In *IEMed Mediterranean Yearbook* (pp. 122–126). IEMed.
- Milliyet Gazetesi, YouGov Araştırma Şirketi. (28 Aralık 2021). *Avrupa'da göç güvenlik konulu araştırma*. <https://www.milliyet.com.tr/dunya/avrupalilar-gocmenlere-karsi-duvar-istiyor-6669661>
- Mülteciler Derneği. (2022). *Türkiye'deki Suriyeli sayısı – Aralık 2022*. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-aralik-2022>
- Oytun, O. & Şenyücel, S. (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri* (ORSAM Rapor No: 195). ORSAM.
- Özçelik, S. (2019). İç çatışmalar ve göç. In G. Telatar & U. Kedikli (Eds.), *Uluslararası göç ve güvenlik* (pp. 245–263). Atlas Yayınevi.
- Özdal, B. (2018). *Uluslararası göç ve nüfus hareketleri bağlamında Türkiye*. Dora Basım Yayın Dağıtım.
- Özlem, K. (2020). Göçün güvenlikleştirilmesi bağlamında Bulgaristan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik politikası. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 35, 555–594.
- Sabates-Wheeler, R., & Feldman, R. (2011). Mapping migrant welfare onto social provisioning. In R. Sabates-Wheeler & R. Feldman (Eds.), *Social protection and migration* (pp. 3–91). Routledge.
- Sokullu, Canan – Ebru, “Mülteciler ve Güvenlik”, Güvenlik Yazıları Serisi, No.30, Ekim 2019. https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/MultecilerveGuvencilik_EbruCananSokullu_v.1.pdf
- Suriye Aktivistleri ve Araştırmacıları Derneği (SACD). (2024). *Yerinden edilmiş Suriyeliler ile yapılan araştırma sonuçları*. <https://syacd.org/tr/onurlu-donus-ve-siyasi-surecin-olumu/>
- Şahin, G. (2017). Küresel güvenliğin dönüşümü; NATO bağlamında kavramsal, tarihsel ve teorik bir analiz. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1), 59–81.
- Telatar, G. (2019). Göç ve güvenlik: Kavramsal ve teorik bir analiz. In G. Telatar & U. Kedikli (Eds.), *Uluslararası göç ve güvenlik* (pp. 7–34). Atlas Yayınevi.
- Türkiye Ekonomistler Platformu (TEP). (2024). *Suriyeli gündem araştırması*. <https://www.ekonomistler.org.tr/arsivler/7144>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023

(<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%20ikamet%20eden%20n%C3%BCfus,575%20bin%20441%20ki%C5%9Fi%20oldu.>)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 ([https://data.tuik.gov.tr/Bulten](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%202021%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20%93,6%20C6'ya%20d%C3%BC%C5%9F%C3%BC.&text=%C4%B0stanbul'un%20n%C3%BCfusu%20%20bir%20%C3%B6nceki,907%20bin%20951%20ki%C5%9Fi%20oldu.)

[Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%202021%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20%93,6%20C6'ya%20d%C3%BC%C5%9F%C3%BC.&text=%C4%B0stanbul'un%20n%C3%BCfusu%20%20bir%20%C3%B6nceki,907%20bin%20951%20ki%C5%9Fi%20oldu.](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%202021%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20%93,6%20C6'ya%20d%C3%BC%C5%9F%C3%BC.&text=%C4%B0stanbul'un%20n%C3%BCfusu%20%20bir%20%C3%B6nceki,907%20bin%20951%20ki%C5%9Fi%20oldu.))

Vietti, F. & Scribner, T. (2013). Human insecurity: Understanding international migration from a human security perspective. *Journal on Migration and Human Security*, 1(1), 17–31.

Wæver, O. (2008). Toplumsal güvenliğin değişen gündemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 18, 151–178.

Walters, W. (2010). Migration and security. In J. Peter Burgess (Ed.), *The Routledge handbook of new security studies* (pp. 217–228). Routledge.

Yüksek Seçim Kurulu. (2019). *Seçim sonuçları*. <https://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/78043/2019-4379.pdf>

MIGRATION AND SECURITY: THE CASE OF ISTANBUL WITHIN THE CONTEXT OF SYRIAN MIGRATION*

Mustafa ÖZBAY**
Ragıp Kutay KARACA***

In the post – Cold War era, security studies have undergone a fundamental transformation. Rather than focusing exclusively on interstate military threats, scholars and policymakers now recognize the significance of non-traditional security concerns, ranging from terrorism and climate change to pandemics and, notably, large-scale migration. Within this broadened framework, mass migration is increasingly seen as a multi-dimensional issue that can exacerbate socio-economic, political, and cultural tensions, particularly for receiving countries. Turkey's experience with Syrian migration offers a unique empirical context to analyze how large-scale, cross-border movement shapes public perceptions of security in various domains (social, economic, political, military).

Turkey has historically been a crossroads of migratory flows. Yet, the Syrian conflict that began in 2011 – commonly referred to as part of the broader “Arab Spring”—precipitated one of the most significant waves of forced migration in modern Middle Eastern history. Turkey adopted an “open door” policy for Syrian arrivals under “temporary protection” status, providing legal, administrative, and humanitarian support. Over time, however, the sheer magnitude of arrivals and limited international cooperation have spurred concerns among Turkish citizens about the societal, economic, and political ramifications of sustaining such a large refugee population.

* This study was developed from Mustafa Özbay's doctoral dissertation, “The Relationship Between the Perception of Security Created by Syrians Under Temporary Protection and the Individual Characteristics of Turkish Citizens: The Istanbul Example,” prepared under the supervision of Prof. Dr. Ragıp Kutay Karaca. The fieldwork for this article was approved by the Ministry of National Defense, National Defense University, Scientific Research and Publication Ethics Committee, with Ethics Committee Approval dated September 28, 2022, and numbered E-35592990-050.01.04-1644039

** National Defense University, Department of Strategy and Security Studies, mozbay161@gmail.com, ORCID:0000-0001-5018-0124

*** Beykoz University Faculty Member, kutaykaraca@beykoz.edu.tr. ORCID NO:0000-0002-7418-3466

A field study was conducted in Istanbul between January and March 2023. A total of 720 Turkish citizens participated through both online and face-to-face surveys. The sample included diversity across five socio-demographic variables: gender, age, marital status, education level, and income range. This approach aimed to capture a broad cross-section of public opinion.

The findings reveal that social security considerations rank highest among participants. More than 60% perceived Syrians as a security concern in multiple domains, but the social realm—cultural identity, language, family structure, and shared norms—emerged as the most prominent area of apprehension. Many respondents cited potential disruptions to Turkish language use and the preservation of national identity. They worried that the sheer number of Syrians, combined with cultural and linguistic gaps, could diminish communal cohesion.

A central factor contributing to security concerns is the large number of Syrian refugees. Participants voiced apprehension that such mass migration might not be temporary. Indeed, another major theme is that Syrians may not return to their country of origin, particularly given ongoing instability in Syria and survey data showing that many displaced Syrians are not optimistic about returning. This sense of permanence heightens the public's perception that Turkey's demographic structure, cultural identity, and social services could be indefinitely strained.

Economic security concerns were also strongly highlighted. Rising housing costs, competition for jobs, and the perceived burden on public services (notably healthcare and education) were frequently mentioned. Over three-quarters of the participants felt that the presence of a large Syrian population negatively affects their personal welfare and the broader economy. These findings correspond to similar observations in neighboring countries, such as Jordan, where mass refugee inflows have contributed to higher rents and competition in informal labor markets.

Politically, an overwhelming majority (nearly 90%) opposed the idea of Syrians occupying formal roles in local governance (e.g., as mayors or district heads). Over 80% perceived Syrians as a potential threat to the country's political structure or stability, partly reflecting apprehensions about future voting rights, political representation, and policy influence. The notion that Syrians might gain citizenship or participate in electoral processes was met with considerable resistance.

Most respondents stated that Syrians had not successfully adapted to Turkey—culturally or linguistically. A large segment believed that insufficient language skills (notably Turkish) hamper any meaningful social integration. The persistence of cultural differences (in dress, daily customs, and lifestyle) was also seen as a barrier to intercommunal harmony. Consequently, many participants expressed skepticism about any long-term coexistence, with around 80% doubting that Syrians and Turkish citizens could share future joys and sorrows as a unified community.

The Istanbul-based research underscores that Syrian migration principally triggers social concerns among Turkish citizens, followed by economic and political anxieties. Several interrelated factors amplify these perceptions:

The larger the refugee population, the more complex integration becomes. Widespread beliefs that Syrians will not return home intensify the sense of a prolonged demographic shift, prompting calls for stricter border management and more robust international cooperation to facilitate safe and voluntary returns.

The data confirm that cultural and linguistic differences are core elements of the perceived “threat”. Programs that encourage Turkish language acquisition and cultural orientation could mitigate anxieties and foster better community relations. Such policies are already in effect in some European countries, where language and civic education are prerequisites for residency or naturalization.

Employment and wage concerns require balanced policy responses. Targeted initiatives – such as formalizing labor, improving job opportunities for both locals and migrants, and regulating housing markets – may help alleviate socio-economic friction.

Turkey’s geopolitical position suggests it will continue experiencing migration flows. Formulating evidence-based strategies, including establishing an upper threshold for new arrivals and better monitoring of demographic distributions, may prevent abrupt pressures on local communities. Additionally, any discussion on granting citizenship should account for broader societal acceptance and planned pathways to integration.

Regional and global actors – such as the United Nations, the European Union, and neighboring states – must coordinate to address the Syrian crisis’s root causes, fund reconstruction efforts, and create conditions conducive to voluntary return. Without such cooperation, host states like Turkey face the long-term challenge of supporting large refugee populations with limited external support.

Overall, the study highlights how Syrian migration has introduced multifaceted security concerns for Turkish citizens, particularly in the social sphere. The sense of cultural and linguistic distance, combined with the sheer number of arrivals and the uncertainty of return, drives heightened perceptions of threat. By identifying the primary factors behind these anxieties, the research offers concrete insights for policymakers designing migration management and integration programs. In an era marked by shifting global security paradigms, the Turkish experience exemplifies the need for robust, evidence-based approaches that balance humanitarian obligations with national security and social cohesion.